

SÖZLÜ VE YAZILI KÜLTÜR ORTAMINDA DÜĞÜNE DAVET

-DÜĞÜN OKUNTUSUNDAN DAVETİYEYE-

Yrd. Doç. Dr. Aktan Müge YILMAZ

Adres

Kırıkkale Üniversitesi

Fen-Edebiyat Fakültesi

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Yahşihan/KIRIKKALE

Tel: 0533 325 78 22

aktanmuge@hotmail.com

SÖZLÜ VE YAZILI KÜLTÜR ORTAMINDA DÜĞÜNE DAVET

—DÜĞÜN OKUNTUSUNDAN DAVETİYEYE—

Yrd. Doç. Dr. Aktan Müge YILMAZ*

GİRİŞ

Gelenekler bağlı bulunduğu topluluğun fertlerinin gönüllü ve ortak kabulleri ile yaşama şansı bulan pratiklerdir. En önemli niteliği, dinamik bir yapıda olmasıdır. Bu dinamizmi, sosyo kültürel ve tarihi bağlama göre değişim özelliğinden alır. Geleneğin bazı unsurları zaman içerisinde yaşamını sürdürebilirken bazıları değişim adı verilen süreçte tamamen yok olabilir yani değişme bir taraftan yaratıcılığa ve özgünlüğe imkân tanırken diğer taraftan da çeşitli unsurların işlevini yitirerek ortadan kalkmasına neden olabilir. Evlenme olayının bir basamağı olan düğüne çağrı yani düğün daveti geleneği de zaman içinde yukarıda sözü edilen bir süreç izlemiştir. Bildiride, “düğüne davet” geleneğinin değişen ve değişmeyen unsurlarıyla günümüze gelene kadar farklı bağlamlardaki görünümü üzerinde durulacaktır.

Düğüne davetin başlangıçtan itibaren büyük bir özenle yapılması ve pek çok pratikten oluşması aslında toplumun, bir geçiş dönemi olan evliliğe verdiği önemin yansımasıdır. Evlilik insan gruplarının yaşantıları boyunca uyguladıkları ve geliştirdikleri sosyal öğelerle yüklü bir kavramdır. Çok değişik uygulamalar olmakla beraber evlilik, esas itibarıyla toplum tarafından onanan kadın ve erkek arasındaki bir ilişki türünü karakterize etmektedir. Toplumlar kimin kiminle kaç eşle ve hangi koşullar altında evlenebileceğine dair bir takım kurallar yaratmıştır. İlişkinin belirli bir kalıp içerisinde gerçekleşmesi de evliliğin sosyal bir kurum olarak ele alınıp incelenmesine olanak vermektedir.

Evlilik hem kız için hem de erkek için eş zamanlı bir geçiş dönemidir. Ercan’ın da belirttiği gibi (2002: 83) toplumun devamının sağlanması, kişinin çeşitli gruplarla ilişkisinin düzenlenmesi, üyelerin psikolojik ekonomik, sosyal

* Kırıkkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

ihtiyaçlarının karşılanması fonksiyonlarıyla toplumun küçük fakat önemli bir kurumu olan aile, evlilik yoluyla kurulmaktadır. Yapılacak olan evliliğin sosyal çevreye duyurulması ve toplum tarafından kabul görmesini sağlama isteği ve gençlerin yeni rol ve statülerine geçişteki sıkıntılarını, sevinçlerini paylaşma arzusuyla bir takım törenler düzenlenir. Bu törenler, bünyesinde bulundurduğu pek çok adet, inanış ve uygulamalarla ayrıntılı ve karmaşık bir yapıya sahiptir. İki kişi arasında gerçekleşen evlilik iki farklı aileyi dolayısıyla iki farklı çevreyi de bir araya getirir. Bu sebeple düzenlenen törenlerin fazla katılımlı olarak gerçekleştirildiği görülmektedir. Yapılacak olan eğlenceler bütün çevreyi bir araya getirmeli ve eğlendirmeli, evlenecek gençler hep birlikte kutlanmalıdır. Birden fazla aşamadan oluşan bu törenlerin en büyüğü düğün törenidir. Törenin tam olarak amacına ulaşabilmesi ve aksamadan yürümesi için önceden bir takım hazırlıkların yapılması gerekir. Bu bağlamda düğün başlamadan hemen önce yapılan hazırlıklardan birisi de törenin sahipleri, yeri ve zamanının da bildirildiği, katılımı sağlamaya yönelik davet işlemidir.

A. SÖZLÜ KÜLTÜR ORTAMINDA DAVET

Bilindiği üzere davet, çağırma anlamındadır ve herhangi bir amaçla bir yerde bulunmayı teklif anlamını içerir. Bildiri de anlatılacak olan davetle nişan ve düğün, yani evlenme aşamalarında görülen davetler anlaşılmalıdır. Anadolu da davet etme işine genel olarak “okuntu” denmektedir. Evlenme aşamalarında görülen davetlerin dışında sünnet ya da mevlit gibi başkaca davetlerde de okuntu geleneği bulunmaktadır.

İnsanlar arasında iletişimi sağlayan mesajların nitelikleri ve gerçekleştirilme biçimleri ait olduğu toplumun kültürel özelliklerini yansıtır. Geleneksel kültürde insanlarla olaylar arasında bağlantı sağlayan haberleşme sistemleri, yaşatıldıkları grubun sosyal değerlerinin bir simgesi durumundadır. Bulundukları ortama, kullanıldıkları amaca göre çeşitlilik arz eden okuntular da küçük kültür kalıpları olmakla beraber etkili ve geniş mesajlar verebilen motiflerdir.

Derleme sözlüğünden (TDK 1993: 3275-3276) tespit edilen ve konuyla ilgili aynı kökten gelen diğer kelimeler ise şunlardır: oku, okuma, okuyuntu, okuntu ve ukuntu. Bu kelimeler “küçük armağanlarla yapılan düğün çağrısı ve davet” anlamını taşırlar. Yani, hem davet hem de armağan anlamını içerirler. Okuncu ve okunculuk ise; “düğün çağrısı olarak gönderilen şeker, mendil, terlik, mum, sabun gibi küçük armağanlar”dır. Okucu, okuntucu, okuyucu kelimeleri: “düğüne çağrı yapan kimse” anlamını taşımaktadır. Aynı anlamda ‘mumcu’ kelimesi de kullanılmaktadır. Okunuk, okunan, okulu, okuyuntu ise: “düğün ya da bir yere çağrılmış olan kimse” demektir.

Eski Türklerde davet sembolü olarak “ok” kullanılmıştır. Mehmet Eröz (1977: 176) Hun, Göktürk ve diğer Türk devletlerinin hakanlarının, çeşitli sebeplerle kabilelerini bir yere toplamak istediklerinde onlara davet anlamına gelen ok göndermiş olmalarına dikkat çekerek “okuntu” kelimesinin kaynağını burada aramıştır. Yani muhtemelen, günümüzde düğünlerde davetiye anlamında kullanılan “okuntu” sözü, “ok” sözünün aldığı yeni bir şekildir.

Aynı kelime, Osmanlı döneminde de düğüne davet anlamında kullanılmıştır (Ercan 2002: 133). Bu dönemde erkek konuklar düğüne tezkereler yazılarak davet edilirken düğünün sahibi bayanlar konuklarını “okuyucu” denilen davetçi hanımlarla çağırılmışlardır. Davet için gezen hanımların yaptığı işe de “okuyucuya çıktı” denir. Okuyucu kadınlardan başka zengin ailelerde kalfalar, orta halli ailelerde kaynana ya da kızın akrabalarından birinin de “okuma” işiyle görevlendirildiği bilinmektedir. İmparatorluk döneminde İstanbul merkezinin dışındaki uygulama ise biraz daha farklıdır. Düğünden bir hafta önce davul zurna ya da İstanbul’dan getirilen saz ve çengi takımı eşliğinde, hazırlanan börekler kız ve erkek tarafının köylerindeki her eve dağıtılarak okuma işlemi gerçekleştirilir. Ayrıca yazılı bir davete ihtiyaç duyulmaz (Abdülaziz Bey 2000:40,110).

Günümüze geldiğimizde Anadolu’da sözlü kültür ortamının, yani yüz yüze iletişimin hakim olduğu bölgelerde –ki bununla büyük oranda köy ve kasabaları kastediyoruz– davet birkaç şekilde yapılmaktadır.

Tüm köyün davet edildiği, nişan törenine davet işine oku adı verilir. Okuma işi köylüye şeker, mendil, havlu ya da kağıtlara sarılı kına dağıtılarak veya sadece sözle gerçekleştirilir. Yakın akrabalara ve hatırı sayılır davetlilere ise elbiselik kumaş dağıtılır. Bu kumaşa “top” adı verilip, alış-veriş sırasında oğlan evine aldırılır. Hediyeleşmenin karşılıklı olması kabulünce alınan okunun karşılığı da davet edilenler tarafından nişan töreninde verilir.

Nişandan sonraki aşama olan düğün, evlenme geçiş döneminin en belirgin aşamasıdır. Bu yüzden düğünün toplumsal değerlere ve kurallara uygun bir biçimde kutlanmasına çaba sarf edilirken bir taraftan da düğüne elden geldiğince çok kimse çağrılmasına dikkat edilir (Örnek 2000:196). Bu amaca hizmet için uygun görülen en yaygın uygulama, fakir, yaşlı ya da dul bir kadının okuyucu olarak ev ev dolaşp köy halkını düğün için okuntuya çıkmasıdır. Bu davet daha çok kadınlara yöneliktir. Düğün sahibi davet için bereketi simgeleyen poğaça ya da ekmek yapar (Şakir 1933:170). Kadın uğradığı evlere bu poğaçaları dağıtır, karşılığında da her evden bir tabak un, yiyecek ya da çeşitli küçük hediyeler alır. Toplananlar yaşlı kadının olduğu gibi düğün sahibi de o kişiye yemeni, mendil, havlu ya da bir miktar para verir. Böylece yardıma muhtaç bir kişiye düğün vasıtasıyla yardım edilmiş olur. Davet için komşuya gönderilen ekmek türü yiyecekler, dostluk mesajı içeren önemli bir göstergedir. Ekmekle davet, Türk düğünlerinin önemli bir motifidir. Ekmeğin büyük nimet ve baş tacı olduğu inancı ile düğüne davet için özel olarak, her dilimine bir süs gelecek şekilde hazırlanan ekmekler dilimlere ayrılarak evlere dağıtılır (Ekici 1996: 70). Ankara’da 1930’larda bir düğün okuntusu Bozyiğit’in aktardığına göre (1998: 20) şöyle gerçekleşmektedir: “Şeker külahları ile mumları bir tepsiye dizerler. Okuyucu koltuğuna alır, gider. ‘Darısı başınıza olsun yahut darısı çocuklarına olsun. Çocuğu yoğise biline olsun’ der. ‘Çarşamba gün kına gecesine, pırşembe gün gelin indirmesine, cuma gün de duvağına buyuracağınız, derler’. ‘Filan kadının selamı var, azını çoğa sayacağınız’ der. ‘Pek ala der, selam söyle. O benim hatırımı almış, azı çoğu olmaz’ der.”

Erkeklerin davet edilmesinde ise daha çok kahvehaneler veya diğer dış mekanlar tercih edilerek kahya, bekçi, çığırtkan aracılığıyla ve kimi zaman çalgı takımları eşliğinde bir çağrı yapılmaktadır.

Köylere göre daha fazla nüfusa sahip olan beldelerde, ev ev gezerek herkese ulaşmak mümkün olamayacağından belediye hoparlöründen, düğünün sahibi, yeri ve zamanı ile ilgili bilgi verilerek davet yapılır (Ercan 2002: 134).

Çok eski bir pratik olan okuntu çıkarmada, okuyucuların kimi, bölgelerimizde hediye götürdükleri gibi hediye aldıkları da görülmektedir. Yani okuyucular ya sadece duyuru yaparlar; ya duyuruyu verdikleri hediye ile desteklerler ya da duyuru sonucu karşılıklı hediyeleşme görülür.

Davet geleneği ile ilgili yukarıdaki tespitler sözlü kültür ortamına aittir. Yani, toplumun üyelerinin yüz yüze ve sese dayalı olarak iletişim kurdukları, geleneklerini, inançlarını, değer yargılarını kuşaktan kuşağa sözlü olarak aktardıkları bir ortam. Okuntu pratiği, işte bu sözlü kültür ortamının ürünüdür.

B. YAZILI KÜLTÜR ORTAMINDA DAVET

Yüzyıllar boyunca devam eden sözlü kültür ortamına yeni bir kültür ortamı olarak yazılı kültür ortamı eklenirken yazı aracılığıyla kültürel devamlılığın yeni bir boyutu ortaya çıkmıştır.

Sözlü kültür ortamlarında “okuntu” olarak halen devam etmekte olan davet geleneği, toplumsal değişmeye bağlı olarak yüz yüze iletişimin azaldığı şehir ve kasabalarda bağlamıyla birlikte şekil de değiştirmiştir. Denilebilir ki davet uygulamasında işitmenin yerini görme almaya başlamıştır. Özellikle şehirlerde sözlü ileti yazılı iletiye dönüşürken okuyucu kadının yerini de davetiye doldurmuştur. Düğün davetiyeleri “belli bir iletişimsel işlevi yerine getiren ve ortak söylemsel öğeler içeren bir metin türü” sayılabilir (Çubukçu 2006: 126). Davetiye sadece daveti haber vermek fonksiyonuyla kalmamış aynı zamanda hazırlanışındaki özenmişlik ve şekli itibarıyla hediye görüntüsünü yakalayarak sözlü ortamın “küçük hediyeler eşliğinde davet” uygulamasını da sürdürme

kabiliyetiyle donanmıştır. Aşağıda, yazılı kültür ortamında davet geleneğini sürdürme görevini üstlenmiş olan davet kartları biraz daha yakından incelenerek bir halkbilimci gözüyle yorumlanacaktır.

Karttaki bütün unsurlar hem sözlü hem görüntüsel olarak haber verme, davet etme, duygu ve düşünceleri aktarma işlevlerine sahiptir. Kartta metin yoluyla yapılan açık davet, görüntü unsuru olarak kullanılan sembollerle pekiştirilmiştir. Kullanılan bu semboller sadece davet simgesi olmayıp evlilik çevresinde görülen pek çok inanış ya da uygulamanın sözsüz anlatım aracı olmuşlardır. Davetiyelerde kimi zaman metin kimi zaman sembolik görüntüler biraz daha ön plana çıkmıştır. Toplumun ortak kültür değerleri, zevkleri, estetik anlayışları hem metinlerde hem de sembolik görüntülerde bir kalıplaşmayı beraberinde getirmiştir. Her kartın kendine özgü iletisinden ziyade bütün kartlarda, ortak kültür deneyimlerinin sonucu ortaya çıkan benzer motiflerle benzer iletiler gönderilir. Farklı davetiyelerde ortak sembollerin kullanılması hatta bir davetiye örneğinin sadece bir düğün töreni için değil –metni değişmekle beraber- farklı törenlerde aynen kullanılması bunun delilidir. Bu kalıplaşmanın görülmesinde davetiye basımevlerinin rolünü de belirtmek gerekmektedir. Sıklıkla görülen bir uygulama, düğün sahiplerinin davetiye seçiminde matbaalarda ya da basımevlerinde kendilerine sunulan örnekler arasından seçim yapmalarıdır. Ancak, sunulan örnek davetiyeler hazırlanırken bu ürünü tüketecek olanların beğeni anlayışına dikkat edilerek bir üretim yapılmış olduğunu da gözden uzak tutmamak gerekir. Yani, davetiyedeki yazılı ve görsel malzemeyi şekillendiren iki unsur, bu ürünü kullanacak olan tüketici ve tüketicinin beklentilerini de göz önünde tutmak durumunda olan üreticidir.

Davetiyeleri iki ana başlık altında incelemek mümkündür. Bunlar görüntü unsurları ve yazılı metindir.

B.1. GÖRÜNTÜ UNSURLARI

Yukarıda da değinildiği gibi, davetiyeler sadece haber bildirmeye yönelik sıradan kartlar değildir. Kullanılan ifadeler, seçilen dinî ve edebî metinler , süslü

yazı karakterleri, yapılan bezemeler, sembolik görüntüler ile çok özenilmiş bir kompleks yapıya sahiptir. Bu özenmişliği metne geçmeden önce ilk olarak görüntüde görmekteyiz. Çünkü “görme sözcüklerden önce gelmiştir” (Berger 2005: 7). İncelediğimiz davetiye örneklerinde tespit edebildiğimiz görüntü unsurları şu şekildedir:

B.1.1. Renk

Renkler gerek estetik değerleriyle gerekse birer sözsüz iletişim aracı haline dönüşerek kullanılmıştır. Türk kültüründe renk sembolizmi oldukça yaygındır. Bir nesne yada varlığın yüklenmiş olduğu anlamların olumlu ya da olumsuz oluşunu belirlemede, sıfat olarak kullanılan renklerden yola çıkarak yorum yapmak pekala mümkündür. Mesela uğursuzluk, yas, ayrılık, hastalık, mutsuzluk, renkleri olan sarı, siyah gibi renkler davetiyelerde kullanılmaz. Zemin rengi olarak çoğunlukla beyaz kullanılmıştır. Beyaz masumiyeti temsil eder. Kırmızı ile birlikte beyaza da gelin rengi denebilir. Nasıl ki gelin şehirde beyaz gelinlik giyiyorsa şehir kökenli olan davetiye de beyaz renk hakimiyeti altındadır. Gelinin elinde tuttuğu gelin çiçeği de davetiyelerde unutulmamış en görünen yere bütün estetiği ile yerleştirilerek evliliği simgelemiştir. Davetiyelerdeki bu beyaz zemini süsleyen diğer renkler genellikle çiçek renkleridir. Yüzeyi estetik açıdan etkileyici kılmaya yönelik kullanılan renkler genelde pastel tonlardan seçilmiş olup mutluluk, sevinç, heyecan, samimiyet duygularını yayıcı unsurlardır.

B.1.2. Şekil

Davetiyelerde daha çok çeşitli ebatlarda dikdörtgen şekil kullanılmıştır. En yaygın kullanılan şekil budur. Davetiyeler genelde kapak sayfası ve metin sayfası olmak üzere iki sayfalı olarak ve dikdörtgen şekil kullanılarak düzenlenmiştir. Birden fazla sayfalı olma, davet metni ile diğer metinleri ayırmada oldukça fonksiyoneldir. Sayfa sayısı ikiden fazla olacaksa hemen her seferinde dikdörtgen şekil tercih edilir. Son zamanlarda kare şekilli davetiyelerde de artış görülmektedir. Şekil kareye dönünce sayfa sayısı tekleşmekte ve bütün metinler tek sayfa içinde gösterilmektedir. Hal böyle olunca davetiyenin ebatları da biraz

daha büyümeaktadır. Dikdörtgen ve kare olarak kalıplaşmış şekil özelliğini kırma isteği ile farklı şekillerin kullanıldığı da kimi zaman görülmektedir. Bu bağlamda, incelenen davetiyeler içinde en çok kullanılan şekiller kitap, defter ve ferman şekilleridir. Kitap ve defter şekli aynı zamanda evlenen çiftin mesleğine de gönderme yapmaktadır. Ferman şeklinin kullanımı ise diğerine göre daha yaygındır. Ferman şekilli kartlarda kart öncelikle ferman şeklinde düzenlenmiştir. Başka bir kompozisyonda ise kartın kapak ya da iç sayfasında ferman resmi kullanılmaktadır:

Davetiyeler ilk olarak görülmeye başlandığında hemen tamamı zarfın içine konmuş tek sayfalık kartlardan müteşekkildir. Bu safhada zarflar hemen hemen tek tip bir görüntü sergilemiştir. Bildiğimiz mektup zarfı kalitesinde ve bu zarflara benzer görünümündedir. Üstelik içinde taşıdığı kartla gerek estetik özen gerek kağıt kalitesi açısından bir uyumları bulunmamaktadır. Bütün ağırlık karta verilmiş, zarf ihmal edilmiştir. İçinden çıkacak kartın niteliğini temsil kabiliyeti taşımayan bu zarflar sonradan yerini daha gösterişli, renk, kağıt cinsi, sembolik dil vs. açısından içindeki davet kartını anlamca ve şeklen tamamlayıcı, etki gücünü artırıcı görüntüye sahip zarflara bırakmıştır. Sonradan bu klasik biçim kırılmış, açıldığında kart, katlanıp kapandığında zarf görüntüsü alan, hem zarf hem kart şeklinde ikili fonksiyonu haiz yapı ortaya çıkmıştır:

Şekil konusunda dikkat çeken bir durum olarak söylenebilir ki, davet kartlarında kalıplaşmış ve çok kullanılan şekillere alternatif, farklı bir şekil ortaya çıktığında bir müddet sonra o da kalıplaşmaya ve yaygınlaşmaya başlamaktadır. Farklı görüntüdeki davetiyelere bakıldığında, kullanılma sıklığı, belli zaman aralıklarında daha fazladır. Fakat bunlar hiçbir zaman dikdörtgen ve kare şekli

kadar yaygınlaşmamış ve zamana direnç gösterememiş, bir moda olmanın ötesine geçememiştir.

B.1.3. Kullanılan Semboller

Davetiyelerde kullanılan çoğu unsurun düz anlamının dışında simgesel bir takım anlamlar da yüklendikleri görülmektedir. Düz anlam, herkes tarafından bilinen aşıkâr anlamdır. Bir nesne, uzlaşım ve kullanım aracılığıyla, başka bir şeyin yerine geçmesini mümkün kılan bir anlam kazandığında simge haline gelir (Fiske 2003: 123). Bu bağlamda simgesel anlamın, kullanıcıların kültürel değerleriyle buluştuğunda meydana gelen etkileşimi gösterdiği söylenebilir. Hemen şunu da belirtmek gerekir ki bireysellik, başkalarından ayrı olan yanlarımızı, toplumsallık ise, onlarla benzer yanlarımızı belirler (Guiraud 1994: 33). Davetiyelerde kullanılan bu sembol yüklü motifler toplumun kolektif bilinçaltına seslenir. Yani, iletilen anlamın, karşılayanlarda aynı etkiyi bırakması beklenir. Bu ortak kodlar hem davetiyenin sahibine ve hem de davet edilene aynı kültüre üye olduğunu hissettirir. Kartlarda kullanılan görüntülerin sembolik anlamları belki kart sahiplerince ya da kartı alan davetlilerce bütün anlamları ve netliğiyle bilinmeyebilir. Fakat bir farkında olma durumu söz konusudur (Fiske 2003: 165). Kolektif bilinçaltı harekete geçerek, kalıplaşmış geleneksel anlamları çözer ve iletinin yerine ulaşmasını sağlar.

B.1.3.1. Kuş

Davetiyelerin vazgeçilmez görüntü elemanlarından birisi olan kuş, güvercin olarak karşımıza çıkar. Kuşlar içinde güvercinin seçilme sebebi onun Türk kültür tarihinde yüklenmiş olduğu, davetiyede kullanılmasına uygun düşen sembolik anlamlarıdır. Barthes'e göre görsel imgeler çok anlamlıdır (Fiske 2003: 146). Tabii ki kazandığı anlamların hepsini taşıyarak davetiyeye girdiği söylenemez. Haberleşme aracı olarak Babil ve Asur medeniyetlerinde, Roma krallığında, Eyyübî sultanları tarafından, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde postacı kuş olarak vazife görmüştür. İslam kültürü açısından bakıldığında da güvercinin iffet sembolü olduğu görülmektedir. Keza Hz. Peygamber'in ve Hz.

Ebubekir'in hicret sırasında müşriklerin saldırısından sığındıkları mağaranın ağzını ören örümcekle beraber içinde yumurtaları bulunan yuvasıyla bir güvercinin korumuş olması değerli olmasının bir diğer sebebidir (Ceylan 2003: 84,85,90). Klasik edebiyatta ve Türk halk edebiyatında aşk ve yeri gönül ya da kalp olan sevgili, özel kadınının sembolüdür (Öztürk 1998: 274). Kahve fallarında da haber olarak yorumlanır. Davetiyelerdeki güvercinin öncelikle haber sembolü olduğunu söyleyebiliriz. Metinle verilen davet haberi bu kuşun görüntü olarak kullanımıyla pekiştirilir. Kapakta bir kalp görüntüsü ile birlikte verilmesi de aşk, sevgi ve iffet anlamlarına yapılan göndermedir:

B.1.3.2. Çiçekler

Türk kültüründe çiçekler sembolik birer motif olarak kullanıldığında tıpkı dağlarda ve bozkırlardaki gelincik ya da papatya tarlaları gibi renk ya da cins olarak homojen bir yapı gösterir. Bu şekliyle batının mozaik tercihindən farklılaşır (Ayvazoğlu 1992: 65). Diğer maddi kültür ürünlerinde olduğu gibi davetiyelerde de bu özellik göze çarpmaktadır. Bütün çiçekler içinde en ayrıcalıklı yere sahip olan çiçek güldür. Gerek klasik edebiyatta gerekse halk edebiyatında rengi, şekli, kokusu, dikenli vs. ile pek çok sembolik anlam kazanmış olan gül, en yaygın

olarak ilahi güzelliği ve Hz. Muhammed'i temsil etmektedir. Gonca halindeki gül birliği, gençliği, açılmış gül ise birliğin çokluk halinde görünüşünü ve olgunluğu temsil eder. Sevilen kadının güzelliğinin, yüzünün ve kokusunun simgesidir. Lale, utangaçlığın, çekingenliğin sembolüdür. Görülen diğer çiçek karanfil ise sadakat ve sabır sembolüdür. Çiçeğin davetiye kompozisyonu içinde her yerde kullanılabilirliği vardır: Zarfta, iç kapak, dış kapak, metin sayfasında fon olarak vs. Tek çiçeklerden ziyade aynı cins çiçek kümeleri tercih edilmiştir. Davetiyelerdeki çiçek, gelin çiçeğini de temsil etmektedir. Bu kullanımıyla davetin niteliğine gönderme yapmaktadır:

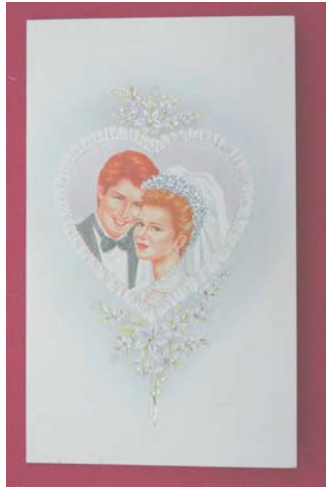
B.1.3.3. Kalp

Gelin ve damadın birbirlerine duydukları sevginin, aşkın sembolü olarak kartlarda en yaygın kullanılan motiflerdendir. Evliliğin her şeyden önce bir sevgi işi olduğu, yeni kurulan yuvanın temellerinin sevgi üzerine atıldığı mesajını taşır. Davetiyelerin ayrılmaz bir görüntü unsuru olarak kullanılması, Türk ailesinde eşlerin birbirine olan muhabbetlerinin ne denli önemsendiğinin bir delilidir:

B.1.3.4. Gelin–Damat Resmi

Davetiyenin içindeki metne geçmeden kapakta karşılaştığımız gelin-damat resmi bize öncelikle davetin niteliğini bildirir. Sünnet töreni, sergi, yer, dönem vs. açılışı değil, bu bir düğün törenidir. Metinden önce davranarak davetliye haberi iletir. Görüntüden sonra metin gelerek aynı haberi tekrar eder. Dolayısıyla iki farklı şekilde haber iletilerek mesaj pekiştirilir. Gelin-damat resminin davetiyede yerleştirilişi birkaç şekilde olmaktadır. Genelde kapağın üzerinde yer alır. Sıklıkla karşılaşılan şekil budur. Davetiye iki kapaktan müteşekkilsen iç kapakta yer almaktadır. Üst kapakta kullanılan başka bir görüntüyle bir kompozisyon oluşturur. Bu durumda kendisine eşlik eden görüntü genellikle bir evdir:

Gelin-damat resminin sembolik kullanımının dışında fotoğraf da kullanılmıştır. Fotoğraf kullanımının karta katkısı, bir onaylamadır. Fotoğrafla karta giren gelin-damat, yapılacak törenin başrol oyuncularını olarak kartın gerçeklik gücünü artırıcı bir fonksiyon taşırlar. Bu tür fotoğraf kullanımının bir diğer önemli özelliği ise bireyci bir yaklaşım sergilemesidir. Genelden özele gidişin göstergesidir. Sadece sembolik olarak gelin ve damadın çizilmesi ve resmedilmesi ile fotoğraflarıyla gelin ve damadın kullanılması arasında akılda kalıcılık açısından büyük fark vardır. Yani herhangi bir gelin ya da damat değil, belirli, tek bir çift olarak gelin ve damat. Bu fotoğraf sadece tek bir kartta kullanılabilecekken çizim ya da resim gelin-damat farklı kartlarda da ortak olarak

B.1.3.6. Arpa-Buğday Demeti

Bereket sembolü olarak anlamlandırılışı Anadolu'da yaygın olarak görülmektedir (Araz 1995: 155). Bu anlamıyla düğün töreninin pek çok aşamasında görülen pratiklerde sıklıkla yer alır. Davet kartında bereket ve zürriyet sembolü olarak kullanılan diğer göstergeler içinde yaygınlığı ile öne çıkarak genelde kapakta yer alır:

B.1.3.7. Ayna

Ayna baht açıklığının sembolüdür. Düğünle ilgili bazı uygulamalarda yer alır. Geline uğur getireceği inancıyla düğün töreninde gelin oğlan evine girene kadar gelinciler tarafından taşınır (Örnek 2000: 213). “Can, ruh, yürek, ahval” (Beydili 2005: 79) anlamlarında Türk halklarının dilinde kullanımı vardır. Davet kartlarında görüntü olarak kullanılan nesnelerden biridir. Genelde kapakta yer alır. Kartın üzerindeki kalp resminin aynı zamanda ayna olarak da tasarlanması, gelinle damadın resimlerinin bunun içine yerleştirilmesi, ayna kelimesinin kazandığı bu yan anlamlarla örtüşmektedir:

B.1.3.8. Süpürge

Kötü ruhlardan arınma sembolü olarak kullanılan süpürge, aynı fonksiyonla gelin kızın çeyizinde de yer alır. Davetiyelerde hem çizim olarak hem de gerçek minyatür bir süpürge olarak kullanılan sembolik bir malzemedir:

B.1.3.9. Kurdele

Kartın üzerinde kullanılan kurdele gerçek olabildiği gibi çizimsel de olabilir. Sıklıkla kullanılmıştır. Dış kapakta kullanıldığında davetiyeye bir hediye görüntüsü kazandırmaktadır. Ayrıca bolluk, bereket ve uğur sembolü (Araz 1995: 113) olan gelin kuşağını, yüzük takma töreninde evlenecek çifti birbirine bağlayan yüzüklerin bağlandığı kurdeleyi simgeler. Gelin çiçeği görüntüsü ile verildiğinde de törenin niteliğine gönderme yapar:

B.1.3.10. Nazar Boncuğu

Geçiş dönemindeki insanların nazara daha açık olduğu yaygın inancı, düğünün her aşamasında nazardan koruyucu tedbirlerin çokça kullanılmasını da beraberinde getirmiştir. Gelin ve damat nazara karşı korunurken bu hassasiyet davetiyelere de yansımıştır. Nazara karşı kullanılan tılsımlı objelerin en yaygını nazar boncuğudur. Davet kartında resimsel olarak kullanılan nazar boncuğunun yanı sıra boncuğun kendisi de bizzat kullanılmıştır:

B.2. YAZILI METİN

B.2.1. Davet Metni

Genelde iki şekilde karşımıza çıkmaktadır. En sık rastlanan şekliyle nezaket ifadeleri ile oldukça kısa bir şekilde kurulmuş bir düzyazı metin, diğer şekil ise manzum kuruluşa sahip metindir. Uzunluk-kısalık açısından metinler değerlendirildiğinde düzyazı metinlerin diğerine oranla oldukça kısa olduğu görülmektedir. Manzum kuruluşa sahip metinler, bilinen bir şiirden alınmış parçalar olabilmektedir. Fakat çoklukla duyuru, hece ölçüsüyle yazılmış –ki çoğunlukla ölçü hatalıdır- ya da ölçüsüz bir halk şiiri görünümündedir. Bazen de düz yazı sayfaya şiir görüntüsü ile yansıtılır. Bunun tam tersi olarak manzum bir parça düzyazı olarak da kullanılmıştır. Bu metinlere muhteva olarak bakıldığında kalıplaşmış yapılarla karşılaşırız. Hemen bütün davetiyelerin, mesajlarını birbirinin aynı ya da birbirine yakın ifadeler kullanarak ilettikleri görülmektedir.

B.2.1.1. Zaman İfadeleri

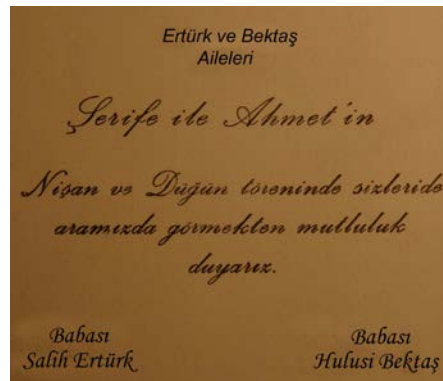
Davet en çok geniş zaman ifadeleri ile yapılmıştır. Burada geniş zaman gelecek zamanı karşılayarak kullanılmıştır: Sizleride aramızda görmekten mutluluk duyarız; Sizleride bekleriz bu mutlu günümüze; Bekleriz hepinizi nişan ve düğünümüze; Siz dostlarımızı aramızda görmekten mutluluk duyarız; Sizleri'de aralarında görmekten mutluluk duyarlar; Düğün törenine teşrif etmenizden mutluluk duyarız; Sizleride aramızda görmekten kıvanç duyarız; Sizlerle beraber olmaktan mutluluk duyarlar; Sizlerle birlikte olmaktan mutluluk duyarız; Düğün törenimizi onurlandırırsanız mutlu oluruz; Aramızda olmanızdan onur duyarız; Siz sevdiklerimizi aramızda görmekten mutluluk duyarız.

Ardından gelecek zaman gelir: Sizleri'de aralarında görmekten mutluluk duyacaklar; Sizleride aramızda görmekten mutluluk duyacağız; Sizler de katılırsanız/Mutluluğumuz bir kat daha artacak; Mutluluğumuzu bizimle paylaşmanızdan onur ve mutluluk duyacağız; Sizleride aramızda bulursak mutluluğumuz bir kat daha artacak.

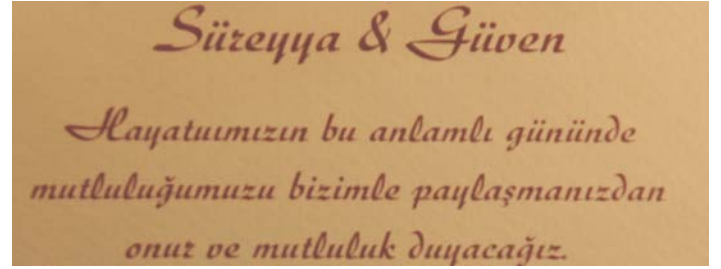
Şimdiki zaman da geniş zamanda olduğu gibi gelecek zamanı karşılayarak kullanılmıştır: Bizimle olmanızı diliyoruz; Sizleri de bekliyoruz düğünümüze; Hepinizi bekliyoruz; Bizimle olmanızı diliyoruz; Sizleri de aramızda görmek istiyoruz.

B.2.1.2. Söylem Öznesi

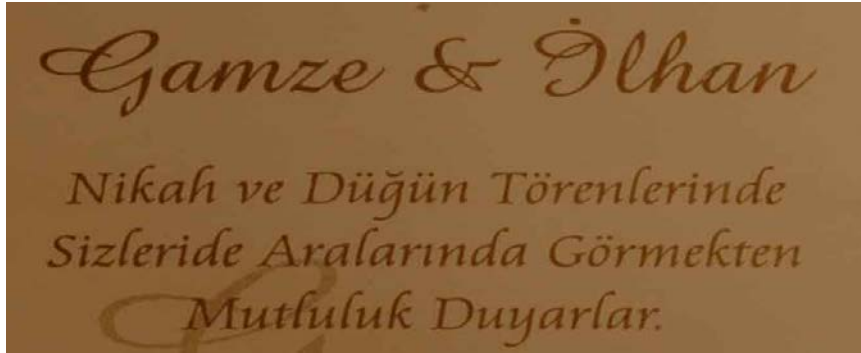
Davet duyurusunun söylem öznesi üç şekilde kalıplaşmıştır: En sık görülen şekil, çağrının ebeveyn tarafından yapılmasıdır:

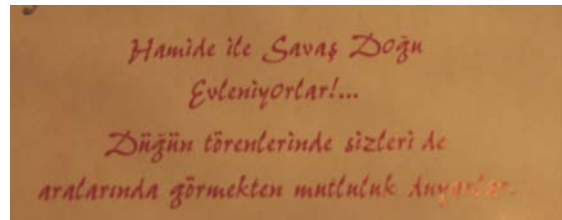
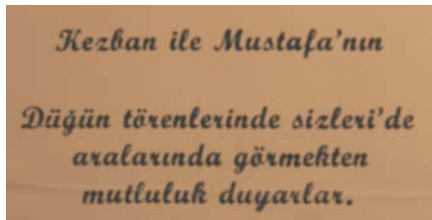
İkinci olarak duyuru, gelin ve damat ağzından yapılır:

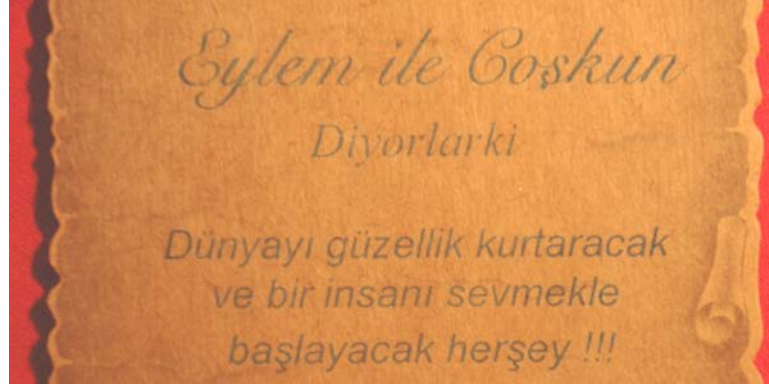
Son olarak üçüncü şahıs ya gelin-damat adına ya da ebeveyn adına haber verir:

Üçüncü şahsın kimin adına davet yaptığı bazen çok anlaşılamayabilmektedir:

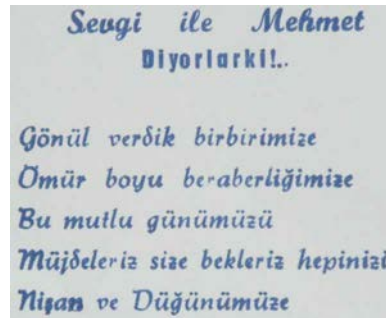
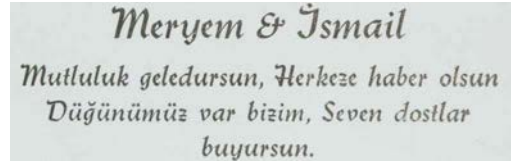

Davetin sadece görüntüsel olarak yapıldığı, herhangi bir sözlü ifade kullanılmayan davetiyeler de görülmektedir:

B.2.1.3. Edebî İfadeler

Edebi metin ve ifade kullanma, davetiyelerde sıklıkla karşımıza çıkmaktadır:

Aşkın ile H. İbrahim

Tartı böyle buyurdu.
Herkes ona uydu
Biz uymazak olurmuydu
Olmaz diyen sağ olsun
Bu mutlu günümüzde
Bütün dostlar bulunsun.

Nurcan ile Zafer

Diyorlar ki...
Allah 'ın izniyle gidiyoruz mutlu bir geleceğe
Gün değil , ay değil , ömür boyu beraberliğe
Allah 'ın emridir aile quvası böyle
Hayırlı olmasına sen de dua eyle
Bu mutlu ve heyecanlı günümüzde
Sizleride bekliyoruz Düğünümüzde.

Dileriz ki sevenler hep
karışsın ve mutlulukları bir yaşam
boyu sürsün.

Rüya & Hakan

Düğün törenlerinde sizlerle beraber
olmaktan mutluluk duyarlar.

BÜ **Hasemin ile Ümit**
Diyorlar ki!
Sevgiye inanıyoruz
Ve bu inançla,
Birbirimizi sevip sayarak
Sadakat alevini canlı ve sıcak tutarak,
Sürekli bir ilgiyle birbirimize yakın olarak,
Anlaşıp ve sabırla destek vererek,
Püzlerimiz sevgiye dönük ,
Ellerimiz iç içe,
güzel bir yolculuğa hazırlanıyoruz
Düğün törenimizi onurlandırırsanız
mutlu oluruz.

Biz Hacer ile Hayri

Allah'ın(ce) izni Peygamberin kaatli
Evlenecek için bekleedik bir hayli
Zamanı geldi evlenelim dedik gayri
Nizan ve düğün törenlerimize
Sevenlerimizide bekliyoruz gelin haydi

AYŞE ile ALİ

Evleniyoruz yuva kuruyoruz mutluluğa
adım atıyoruz.
Siz dostlarımızı aramızda görmekten
mutluluk duyarız.

E. C.

Eylem ile Coskun
Diyorlarki

Dünyayı güzellik kurtaracak
ve bir insanı sevmekle
başlayacak herşey !!!

Meryem & İsmail

Mutluluk geledursun, Herkeze haber olsun
Düğünümüz var bizim, Seven dostlar
buyursun.

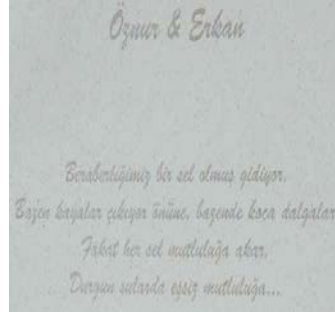
Ayşe & Ercan diyorlar ki

Biz kenardan gidelim
gol sizin olsun...

Biz pınardan içelim
su sizin olsun...

Eğer gelmezseniz
sağlık olsun...

Biz evleniyoruz
haberiniz olsun !

Bu metinler de gösteriyor ki davetiyeler bir daveti iletme, haber verme niteliğinden çok daha fazla anlam taşımaktadır.

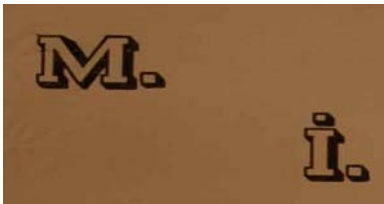
B.2.1.4. Çiftin İsimleri

Törenin özel kişileri, davetiyede de özel bir yer tutarlar. Adları, yazılı metnin en üstünde yer alır. Genelde metnin harf karakterinden farklı daha süslü bir fontla adlar yazılır. Burada dikkati çeken bir nokta, gelin ve damadın sadece adlarıyla yer almalarıdır. Soyadları ya müstakilen kullanılır ya da ebeveyn tarafından temsil edilir:

Çiftin adlarının baş harfleri simgesel olarak ve vurgu amacıyla zarfta ve kartın hemen her sayfasında üst kısımda olmak üzere, kalp içinde vs. sıklıkla kullanılmıştır.

İç kapakta:

Metnin üstünde:

Kapakta:

B.2.1.5. Ailelerin Sunumu

Evlilik, sadece evlenecek iki kişiyi ilgilendirmez. Onlar evlendiklerinde birbirlerine eş olarak karı-koca kimliği kazanırken kan bağı ve soy bağı ile var olan hali hazırdaki akrabalık ilişkilerine ilaveten toplumsal anlaşıma bağı (Tezcan 1997: 83) ile yani evlilikle yeni bir akrabalık bağı da kazanacaklardır. Bu bağı aynı zamanda aileleri de birbirine “hısımlık” adı altında bağlayacaktır. Dolayısıyla yapılan düğün töreni gençler adına olmakla beraber onların ailelerini de yakından ilgilendirmektedir. Evlilikle kurulacak yeni çekirdek aile aslında soy bağında yeni bir halka demektir. Bu yüzden davetiyelerde gelinle damadın yanı sıra aile büyükleri de doğal olarak yerini almıştır. Çiftin aileleri genellikle davet metninin hemen altında düğün sahipleri olarak yer alır. Bu görüntü, aileler arasında kurulan güç birliğinin yansımasıdır. Haviland (2002: 276), bu güç birliğinin oluşum nedenini evlilik gibi ciddi bir konuda gençlerin tek başına karar veremeyecekleri düşüncesinde arar. Kız adında olduğu gibi öncelik gelinin ailesine verilerek kompozisyonda sol tarafa yerleştirilir. Aynı zamanda sağ tarafta ise damadın ailesi

sunulur. En sık karşılaşılan şekil, anne-baba adı sırasıyla ebeveynin adlarının ve soyadının yazılmasıdır. Ailenin en büyük erkeği sıfatıyla dedenin adının da eklenmesi, soyadlarının büyük harflerle yazılması ya da isim yazılmadan sadece soyadlarının verilmesi, kimi zaman gelin ve damadın annelerinin adı verilmeden sadece babalarının sunulması, şayet baba yaşamıyorsa aile adına –sadece annenin adının yazıldığı da görülmekle beraber- amcanın ya da büyük ağabeyin adının yazılması, ataerkil aile yapısına yapılan vurgudur. Bu hassasiyetin bir başka görüntüsü de ailelerin soyadlarının, gelin ve damadın adının da üzerine çekilerek metnin en üstünde yer almasıdır.

Yukarıda söylenenleri de destekler nitelikte Çubukçu (2006: 124), 1970’lerden 2000’lere gelirken davet kartlarındaki çağırıcı rolünü üstlenen kişiler ve bu kişilerin yıllara göre dağılımını, çalışmasında istatistiksel olarak göstermiştir.

B.2.1.6. Günün Niteliğine Yapılan Göndermeler

Düğün günü gelin-damat ve aileleri için yeni rol ve statü kazanmadan önceki son gündür. Bu gece yeni bir başlangıç olacaktır aynı zamanda. Bir geçiş özelliği taşıyan düğün günü, gecesi ve töreninin, evlenmekte olan çift ve ailesi için ne anlama geldiği kendi ifadeleriyle davetiyelere şöyle yansımıştır: “Mutlu günümüz, hayatımızın en güzel günü olan düğün törenimiz, ortak yaşamımıza adım attığımız bu gün, “evet” dediğimiz an, ömür boyu sürmesini arzuladığımız beraberliğimizin bu ilk günü, mutlu ve heyecanlı günümüz, bu özel gece, yaşamımızın en mutlu günü, hayatımızın bu anlamlı günü, ortak yaşamımıza adım atacağımız bu gece, düğünümüz, mutluluğun bize dünyadaki cenneti yaşattığı gün, bu mutlu gün, düğün törenleri, ile’nın izdivaçları münasebetiyle yapılacak merasim, nikah törenlerinde”. Günü anlamlandırırken gelin ile damat ağzından söylenen ifadeler daha coşkulu ve duygusalken anne baba söylemi daha ciddidir. Bazı davetiyelerde bu tür günü niteleyici herhangi bir ifade bulunmamaktadır.

B.2.2. Adres

Genelde davetiye kapağının iç kısmında ayrı bir bölüm olarak yer alır:

Tarih : 18-6-1994 Cumartesi Günü Başlayıp
Pazar Günü Sona Erecektir.
Kızıevi : Doğanstepe Mah, 38. Sok. No. 11
Altındağ/ANKARA
Oğ.evi : Doğanstepe Mah, 35 Sok. No. 27 ANKARA
Not : Cumartesi Günü Akşamı Kına Gecesi Vardır
Pazar Günü Saat : 12.00'de Yıldıztepe
Tepebaşı Caminde Mevlütümüz Vardır.

26 - 08 - 2000 Cumartesi başlayıp
27 - 08 - 2000 Pazar sona erecek
Topçu Mah. 14. Cad. 569. Sok. No. 25
Etimesgut / ANK.
Kına Gecesi; Cumartesi Akşamı
Not ; Nişan ve Gelin Alma Pazar günü
Saat ; 11.00'de

Davetiye tek sayfadan oluşuyorsa adres metni davet metninin altında aile adlarından sonra verilir:

KIZ EVİ
Kına : 3-7-2004 Cumartesi akşamı
Adres : Bakırlı Köyü - Şabanözü/ÇANKIRI
DAMAT EVİ
Bayrak Dikimi : 3-7-2004 Cumartesi Saat 09 00
Kutlu Olsun : 3-7-2004 Cumartesi Saat 13.00
Kına : 3-7-2004 Cumartesi akşamı
Yer : Belediye Düğün Salonu - Şabanözü
Başekmeği : 4-7-2004 Pazar Saat 11.00
Gelin Alma ve Nişan : 4 7-2004 Pazar Saat 14.00
Adres : Sağlık Mah Ahmet Erdem Cad No 23 - Şabanözü/ÇANKIRI
NOT : Pazar günü Damat evinden Gelin Alma ve Nişan için Bakırlı Köyüne
Otobüs kalkacaktır.

Tarih: 13.06.2004 Pazar
 Saat: 13:00
 Yer: Bulvar Düğün Salonu
 G.M.K. Bulvarı No:101/A Maltepe - ANKARA
 Kız Kına: Melek Sk. No:13/6
 A.Eğlence - Etlik
 Erkek Kına:Yavrukurt Sk. No:17
 Çağlar Kiraathanesi A.Eğlence - Etlik

Tarih : 9 Eylül 2000 Cumartesi
 Saat : 11.30 da
 Yer : LALEZAR DÜĞÜN SALONU
 Gazino Duracı Akça Sok. No: 8
 PTT ve Karakolu Yanı
 Tel : 355 25 64 Keçiören/ANKARA
 K. evi: Gökkuşuğu Mah. 22. Sok. No. 10
 Tel : 476 61 47 Dikmen/ANKARA
 E. evi: Şenlik Mah. Çekirdek Sok. No: 16/A
 Tel : 357 14 44 Keçiören/ANKARA
 Not: Cuma Günü Kına

Tarih : 19-9-1997 Cuma günü başlayıp,
 Pazar günü Saat : 10.30'da
 Süleymanlı Köyüne gelin almaya
 gidilecektir.
 20-9-1997 Cumartesi günü kına gecesi
 Yer : Kırşehir Caddesi (Lise karşısı) No.58
 Bala - Ankara

Kına Kız Evi
 Battalgazi Mah. 9. Sok. 10/B Siteler/Ankara
 Cumartesi 13.00 - 17.00 arası
 Oğlan Evi
 Plevne Mah. Kızılırmak Sok. 37/1 Sincan/Ankara
 Cumartesi 19.00 - 23.00 arası
 DÜĞÜN 18. 6. 2000 Sincan Bel. Sosyal Tesis
 (Lale Tren Duracı Karşısı Cumhuriyet Parkı yanı)
 12.00 - 14.00 arası Yemek
 14.30 - 18.00 arası sohbet yapılacak.

Adres kısmının esas amacı törenin yeri, adresi, tarihi ve saatini bildirmektir. Bu bilgilere ek açıklama yapılmak istendiğinde “Not” başlığı eklenmektedir. Kına gecesi, nişan (takı) ve gelin alma, kimi zaman ekstra açıklama olarak görülüp not başlığı altında gösterilmiştir:

NOT : Pazar günü Damat evinden Gelin Alma ve Nişan için Bakırılı Köyüne Otobüs kalkacaktır.

Not: Cuma Günü Kına

*Kına Gecesi: Cumartesi Akşamı
Not ; Nişan ve Gelin Alma Pazar günü
Saat ; 11.00'de*

*Oğ.evi : Doğanstepe Mah. 35 Sok. No. 27 ANKARA
Not : Cumartesi Günü Akşamı Kına Gecesi Vardır
Pazar Günü Saat : 12.00'de Yıldıztepe
Tepebaşı Camiinde Mevlütümüz Vardır.*

*Not : 01 Temmuz 1995 Saat : 20.00 de
Kına Yapılacak (Düğünümüz Mevlütlüdür)*

Not: (Nikahımız Salonda Kınılacaktır.)

Bir davetiyede rastladığımız not, diğer geleneksel uygulamalardan farklı olarak ekstra bilgidен ziyade bir talep içermektedir. Toplumsal bir duyarlılıkla davetlileri, törene çiçek göndermek/götürmek kalıp davranışının yerine sosyal kurumlara bağış yapmaya teşvik söz konusudur. Faydacı bir yaklaşımla, nispeten yakın zamanların bir uygulaması olarak, çeşitli vakıflara bağış yapmayı özendirici bu notlar, son dönem davetiyelerinde görülmeye başlamıştır:

*NOT : Çiçek gönderilmemesi, isteyenlerin
Mehmetçik Vakfı'na bağışta bulunmaları
rica olunur.*

Adres bölümleri evlilik törenleri ile ilgili pek çok bilgiyi barındırması açısından da dikkat çekici bir görünüme sahiptir. Davetiyelerin adres kısmında geçen, evlilikle ilgili şu terimler tespit edilmiştir: Kına gecesi, oğlan kınası, oğlan kına, erkek kına, damat kınası, kız kına, kız kınası, gelin kınası, nişan, oğlan evi, erkek evi, damat evi, bayrak dikimi, kız evi, nişan, nikah, gelin alma, düğün, düğün evi, düğün salonu, düğün sarayı, nikah salonu, evlendirme dairesi, nikah dairesi, nikah sarayı, mevlüt, baş ekmeği, yemek, kutlu olsun, sohbet. Düğünden bir gün önceki gece düzenlenen tören olan kına gecesiyle düğün başlamış olur. Bu yüzden düğün davetiyelerinde genelde kına merasimi ile ilgili bilgiler de yer almaktadır. Kına ile ilgili uygulamalardaki kimi farklılıklar davetiyelere de yansımıştır. Genelde bu tören evlenecek kız için ve kız evinde düzenlenir. Kimi zaman damat da bu törende geline eşlik eder. Ayrıca bazı bölgelerde erkeğe kendi evinde kına yakılmaktadır. Bu farklı uygulamalar davetiyelerde rahatlıkla izlenmektedir. Yukarıda geçen terimlerden “bayrak dikimi”, düğün başladığında oğlan evine bayrak dikimi için çağrıdır. Davetiyelerde nişan terimi ise iki farklı anlamıyla kullanılmıştır. En bilinen anlamı “evliliğin düğünden önceki basamağı”dır ki bu kullanımıyla daha çok davet metninde geçmektedir. Adres kısmında ise genelde “gelin alma” ile bir arada geçmiş ve takı töreni karşılığında kullanılmıştır. “Baş ekmeği”, gelin erkek evine geldikten sonra verilen yemek olup “kutlu olsun” ise düğün tamamlandıktan sonra erkek evinde düzenlenen törendir. Düğünlerde eğer eğlence yapılması tercih edilmemişse bunun yerini mevlüt töreni almıştır. Bir davetiyede rastladığımız “sohbet”, geleneksel bir uygulama olmaktan çok, özellikle şehirlerde belli bir dinî cemaatin uyguladığı dinî nitelikli bir toplantıdır.

B.2.3 Dinî Metinler

Evlilik toplumumuzda çeşitli fonksiyonları yanında İslam dininin bir gereği olduğu inancıyla da önemsenmiştir. Özellikle muhafazakar kesim tarafından evliliğin dinî yanına vurgu yapma amacı ile davetiyelerde dinî metinler kullanılmıştır. Kur'an-ı Kerim'den konuyla ilgili ayetler de bulunmakla beraber daha çok hadisler tercih edilmiştir. Bu metinlerin kullanımıyla birkaç şekilde

karşılaşmaktayız. Genelde, davet metninden müstakil, kapak içinde ve tırnak içine alınarak ya da alınmadan tam metin olarak verilmiştir. Ayetin hangi sûrede geçtiği hemen her seferinde verilirken hadisler genelde sadece metin olarak gösterilmiştir. Kimi hadislerin altına ya da başına metnin, konuyla ilgili herhangi bir söz olmadığını ve niteliğini iyice vurgulamak için “Hadis (H. Şerif, Hadis’i Şerif, Hadis-i Şerif, Hadisi Şerif)” ibaresi de konmuştur. Ayrıca anlamının bilinemeyebileceği düşünülen bazı kelimelerin parantez içinde açıklaması verilmiştir. Sıklıkla rastlanmamakla beraber davet metninde de dinî muhteva telmihen ya da açık bir şekilde karşımıza çıkmaktadır:

*Tanrı böyle buyurdu
Herkes ona uydu
Biz uymasak olurmuymdu
Olmaz diyen sağ olsun
Bu mutlu günümüzde
Bütün dostlar bulunsun.*

*Evlenmek benim sünnetimdir. Fıtratımı seven-
ler Sünnetimi yerine getirsinler Allah için evlenen
Allah için evlendiren Allahın dostluğunu kazanır.
Evlenen dininin yarısını muhafaza altına almış-
tır, diğer yarısını da Allahtan korksun. Hadis-i Şerif*

Bismillahirrahmanirrahim
« Erkek ve Kadın müminler
birbirlerinin ALLAH için dostudur
iyiliği emreder kötülüğü yasaklar »
(Tevbe - 71)

*İzdivaç ediniz (Evleniniz)
Çoğalınız. Ben Kıyamette
sizin keşretinizle (Çokluğunuzla)
iftihar edeceğim.*

*Allah'ın(ce) izni Peygamberin kavli
Evlenmek için bekledik bir hayli
Zamanı geldi evlenelim dedik gayri
Nişan ve düğün törenlerimize
Sevenlerimizde bekliyoruz gelin haydi*

*Allahın dinini yaşamak ve
yaşatmak için evleniniz.
Hadis'i Şerif*

Yüce ALLAH'ın Emrine
Peygamber efendimizin sünnetine uymak
üzere islam toplumunu oluşturan aileyi
kurmak için anlaşılan Leyla ve Uğur'un
Düşün törenine teşrif etmenizden
Mutluluk Duyarız.

HADİS
« Peygamber efendimiz diyorki
Nikâh benim sünnetimle amil olmayan
kimse ümmeti kamilden değildir »

" Ey gençler grubu sizden gücü yeten evlensin.
Zira evlilik, harama karşı gözü daha çok kapar,
Namusunu daha çok korur." H. Şerif

Nikâh Benim Sünnetimdir.
Kim benim sünnetimden yüz çevirirse
O benden değildir. (Hadis-i Şerif)

İçinizden bekarları (Kız - Erkek) evlendirin
Nikahı ilan edin ve onu mescidler de yapın
(Hadis-i Şerif)

Fatma ile Hakan
Mutluluğumuzun sonsuza kadar
sürmesi umudu ve dileğiyle ortak yaşamımıza
adım attığımız bu günde
bizimle olmanızı diliyoruz.

Evleniniz, çoğalımız,
Çünkü ben, kıyamette
Ümmetimin çokluğuyla övünürüm.
Hadisi Şerif

Sizden olan bekarları ve kölelerinizden ve
Cariyelerinizden salah-ı hali olanları evlendiriniz.
Eğer yoksul iseler Allah onları fazlından zengin
kılar ve Allah vasidir alimdir. Nur. 32

Şüphesizki Allah her çobandan güttüğü şeyleri
Koruyup korumadığını soracaktır.
Hadis-i Şerif

Nurcan ile Zafer

Diyorlar ki...
Allah 'ın izniyle gidiyoruz mutlu bir geleceğe
Gün değil , ay değil , ömür boyu beraberliğe
Allah 'ın emridir aile yuvası böyle
Hayırlı olmasına sen de dua et
Bu mutlu ve heyecanlı günümüzde
Sizleride bekliyoruz Düşünümüze.

B.2.4.Gramer/İmla Hataları

İncelenen davetiyelerde matbaa ya da basımevinden kaynaklanan teknik hataların (kelimelerin bitişik yazılması, aynı hecenin iki kere yazılması, harf fazlalığı vs.) dışında özensizlik ve bilgisizlikten kaynaklanan pek çok gramer/imla hatalarına rastlanmıştır. Hatta gramer/imla hatalarının da adeta kalıplaştığı söylenebilir. “Herkeze” gibi kelime yazım hataları, düz yazı olarak kurulmuş cümlelerde metne şiir havası katmak endişesi ile büyük harfle başlayan kelimelerin bulunması, adres kısmında vurgu yapılmak istenen kelimelerin cümle içinde büyük harflerle yazılması, de-da bağlacının yazımında çoklukla hata yapılması, şiir içinde bütün kelimelerin büyük harfle başlatılması, apostrof işareti

konulması gereken yerlerde konulmaması, ayrı yazılması gereken bağlaç de-
da'nın apostrofla kelimedenden ayrılması, şiirin baş harfleri ve vurgulanmak istenen
kelimelerinin büyük harflerle yazılması ki bağlacının kelimeye bitişik yazılması,
ünlemden sonra iki nokta yan yana konması, ünlem işareti yerine hatalı olarak üç
nokta kullanılması, adres satırında birimler arasında virgül kullanılmaması, şekil
kaygısıyla cümle içinde satır başına rastlayan kelimelerin büyük harfle yazılması,
cümlelerin bittiği yerde noktanın unutulması, soru eklerinin bitişik yazılması,
noktadan sonra cümleye küçük harfle başlama, hadis metinlerinin eksik yazılması,
dinî terimlerde eksik harflerin olması ve yanlış yazımların bulunması,
tamlamalarda yazım yanlışları yapılması, düz cümleye nazım görüntüsü
kazandırılarak yazılması, cümle bitiminde noktalama işareti kullanılmaması en sık
rastlanan hatalardır. Bu dilsel hatalarda hem davetiye basanların hem de
kullananların sorumluluğu olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

SONUÇ

Bütün bu incelemeler ışığında sonuç olarak; düğüne çağrı, ister sözlü ister
yazılı olsun ya da davet için kullanılan malzemeler şeker, lokum, ekmek, kına,
gelin teli, çerez ya da davetiye gibi farklılıklar gösterse de kalıplaşmış birtakım
uygulamaları bünyesinde barındırmaktadır. Yeni bir hayatın başlangıcında olan
iki genç insanın evlilik törenini topluluğa duyurma, duygu ve düşünceleri
aktarma, kültürün ortak iletişim kodlarını kullanarak dinamik yapısını besleme,
gelenek ve görenekleri canlı tutma gibi fonksiyonlarla davet geleneği bağlı
bulunduğu topluluğun fertlerinin gönüllü ve ortak kabulleri sonucu bütün
canlılığıyla yaşamaya devam etmektedir.

KAYNAKÇA

- ABDÜLAZİZ BEY (2000), *Osmanlı Âdet Merasim ve Tabirleri*, Hazırlayan: Kazım ARISAN–Duygu ARISAN GÜNAY, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2.Baskı.
- ARAZ, Rıfat (1995), *Harput'ta Eski Türk İnançları ve Halk Hekimliği*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- AYVAZOĞLU, Beşir (1992), *Güller Kitabı*, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- BERGER, John (2005), *Görme Biçimleri*, Çeviren: Yurdanur Salman, İstanbul: Metis Yayınları.
- BEYDİLİ, Celal (2005), *Türk Mitolojisi–Ansiklopedik Sözlük*, Ankara: Yurt Yayınları.
- BOZYİĞİT, Esat (1998), “Ankara’da Düğün Okuntusundan Davetiye’ye” *Güvercin Uçuverdi-Halk Kültürü Yazıları*, Ankara: Ürün Yayınları.
- CEYLAN, Ömür (2003), *Kuş Cenneti Şiirimiz -Klasik Türk Şiirinde Kuşlar-*, İstanbul: Filiz Kitabevi.
- ÇUBUKÇU, Hatice (2006), “Bir Metin Türü Olarak Davetiye” *Dilbilim Araştırmaları*, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- EKİCİ, Savaş (1996), “İslahiye İlçesi Düğün Adetleri Çerçevesinde Halk Müziği” *I. Türk Halk Kültürü Araştırma Sonuçları Sempozyumu Bildirileri II*, Ankara.
- ERCAN, Aktan Müge (2002), *Gelibolu Yarımadası'nın Geçiş Dönemi Adetleri Üzerine Bir İnceleme*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora tezi.
- ERÖZ, Mehmet (1977), *Türk Kültürü Araştırmaları*, İstanbul.
- FİSKE, John (2003), *İletişim Çalışmalarına Giriş*, Çeviren: Süleyman İrvan, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- GUİRAUD, Pierre (1994), *Göstergebilim*, Çeviren: Prof. Dr. Mehmet Yalçın, Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

- HAVİLAND, William A. (2002), *Kültürel Antropoloji*, Türkçesi: Hüsamettin İnaç, İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- ÖRNEK, Sedat Veyis (2000), *Türk Halkbilimi*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- ÖZTÜRK, Ali Osman (1998), “Türk Halk Türkülerinde Söz Kalıpları, Eğretileme ve Simgeler” *Pertev Naili Boratav’a Armağan*, Hazırlayan: Metin Turan, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- ŞAKİR, Mehmet (1933), “Sinop Köy Düğünleri”, *Halk Bilgisi Haberleri Dergisi*, S.20.
- TEZCAN, Mahmut (1997), *Kültürel Antropoloji*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- TÜRK DİL KURUMU (1993), *Derleme Sözlüğü*, IX, Ankara.